

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 159.93-053.4:004.032.6

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17060259>

Вплив мультимедійних ресурсів на формування сенсорної чутливості у дітей дошкільного віку

Ляпунова Валентина Анатоліївна,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя, Україна

Горопаха Наталія Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5406-1963>

Комісарик Марія Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2819-4313>

Прийнято: 21.08.2025 | Опубліковано: 05.09.2025

Анотація. Актуальність дослідження зумовлено стрімким поширенням цифрових технологій у всіх сферах життєдіяльності людини та недостатнім

вивченням їхнього довгострокового впливу на розвиток дитячої сенсорної сфери. **Мета** дослідження полягає у виявленні потенціалу та специфіки сучасних інтерактивних технологій у стимулюванні зорового, слухового, тактильного та інших видів сприймання, їхнього ефективного й безпечного використання у процесі дошкільної освіти. У дослідженні використано комплекс теоретичних та емпіричних **методів**, зокрема, аналіз та узагальнення психолого-педагогічної та методичної літератури з питань сенсорного розвитку дітей, впливу мультимедійних технологій на психіку дитини, сутності понять «сенсорна чутливість» та «мультимедійні ресурси», систематизація наявних наукових практик щодо проблеми використання цифрових засобів у дошкільній освіті. Емпіричні методи дослідження застосовувалися у вигляді спостереження за діяльністю дітей під час взаємодії з різними видами мультимедійних ресурсів та традиційними дидактичними матеріалами. **Результати.** Встановлено, що мультимедійні ресурси сприяли формуванню стійкої мотивації до пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку, підвищенню уваги та зосередженості, що забезпечило ефективніше засвоєння сенсорного досвіду. Доведено, що правильно підібрані цифрові технології можуть не лише урізноманітнити освітній процес, а й забезпечити гармонійний розвиток сенсорної сфери дитини з урахуванням її вікових та індивідуальних особливостей. Розроблено практичні рекомендації для педагогів та батьків щодо оптимізації сенсорного виховання засобами цифрових технологій з урахуванням індивідуальних особливостей та вікових потреб дітей дошкільного віку. **Висновки.** Мультимедійні ресурси за умови педагогічно доцільного використання створюють умови для багатоканального надання інформації, що підвищує інтерес дитини до пізнавальної діяльності, формує досвід диференційованого сприймання та покращує здатність до сенсорної інтеграції. Водночас надмірне або неконтрольоване використання мультимедіа може призвести до

перевантаження сенсорних систем. З огляду на це важливим є дотримання вікових та індивідуальних особливостей під час освітнього процесу.

Ключові слова: пізнавальна активність, сенсорний розвиток, сенсорне виховання, сенсорна чутливість, зорове сприймання, слухове сприймання, тактильні відчуття, цифрові засоби навчання, мультимедійні ресурси.

The influence of multimedia resources on the formation of sensory sensitivity in preschool children

Valentyna Liapunova,

Doctor of Science in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of
Preschool Education and Social Work, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University, Zaporizhzhia, Ukraine

Nataliia Horopakha,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor T.I.
Ponimanska Department of Preschool Pedagogy and Psychology and
Special Education, Rivne State University of Humanities,
Rivne, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5406-1963>

Mariia Komisaryk,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy
and Psychology of Preschool and Special Education, Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University, Chernivtsi, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2819-4313>

Abstract. *The relevance of the study lies in the rapid spread of digital technologies in everyday life and the insufficient study of their long-term impact on the development of children's sensory sphere. The purpose of this study is to identify*

*the potential and specifics of modern interactive technologies in stimulating visual, auditory, tactile, and other types of perception, as well as their practical and safe use in the process of preschool education. **Methods.** The study used a complex of theoretical and empirical methods, in particular, the analysis and generalization of psychological, pedagogical and methodological literature on the issues of children's sensory development, the impact of multimedia technologies on the child's psyche, as well as the essence of the concepts of «sensory sensitivity» and «multimedia resources», systematization of existing scientific approaches to the problem of using digital tools in preschool education. Empirical research methods were employed through the observation of children's activities during interactions with various types of multimedia resources and traditional didactic materials. **Results.** It was found that multimedia resources contributed to the formation of stable motivation for cognitive activity in preschool children, which in turn contributed to increased attention and concentration, thereby ensuring more effective assimilation of sensory experiences. It has been proven that correctly selected digital technologies can not only diversify the educational process but also ensure the harmonious development of the child's sensory sphere, taking into account their age and individual characteristics. Practical recommendations have been developed for teachers and parents on optimizing sensory education using digital technologies, taking into account the individual characteristics and age needs of preschoolers. **Conclusions.** Multimedia resources, when used pedagogically, create conditions for multi-channel information delivery, which increases the child's interest in cognitive activity, forms the experience of differentiated perception, and improves the ability of sensory integration. At the same time, excessive or uncontrolled use of multimedia can lead to sensory overload; therefore, it is essential to adhere to age- and individual-specific norms during the educational process.*

Keywords: *cognitive activity, sensory development, sensory education, sensory sensitivity, visual perception, auditory perception, tactile sensations, digital learning tools, multimedia resources.*

Постановка проблеми. У сучасному світі мультимедійні ресурси є незамінною частиною життя дітей, які взаємодіють з планшетами, смартфонами, телевізорами та комп'ютерними іграми, починаючи з дошкільного віку. Ця взаємодія істотно впливає на становлення сенсорної чутливості дітей, що є основною передумовою їхнього пізнавального, емоційного, фізичного розвитку та проявляється у формуванні комплексу інтегративних особистісно-поведінкових характеристик [1, с. 213]. Водночас надмірна цифровізація освітнього процесу породжує ризики перевантаження сенсорних систем, зниження чутливості до природних подразників та обмеження розвитку навичок безпосередньої взаємодії з навколишнім середовищем, що зумовлює необхідність наукового обґрунтування оптимальних шляхів використання мультимедійних засобів у сенсорному вихованні дошкільнят, що поєднують інноваційні технології з традиційними педагогічними методами, забезпечуючи гармонійний розвиток і збереження психофізичного здоров'я дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження значною мірою зосереджено на вивченні впливу мультимедійних технологій на розвиток мисленневих і мовленневих процесів, а також формуванні рухової активності дітей дошкільного віку. Зокрема акцентується на аналізі чинників, що зумовлюють дію цифрових засобів, та визначенні їхніх наслідків для повсякденного життя й розвитку дитини.

Дослідники С. Доценко та Чжан Ітін [2] розглянули вплив мультимедійних технологій в музичному вихованні дітей дошкільного віку, зокрема визначили особливості сприйняття інформації засобами мультимедіа,

враховуючи типи людей за провідною сенсорною системою сприйняття інформації. Авторки В. Ляпунова, Г. Мільчевська [3] проаналізували ідеї закордонних науковців щодо використання мультимедійних засобів у роботі з дітьми дошкільного віку з метою їхнього ефективного запровадження у вітчизняний освітній простір та позитивного впливу на якість дошкільної освіти. Науковиці Ю. Вакуленко [4] та Н. Прокопчук [5] дослідили наукові практики вивчення порушень та корекції функцій сенсорних систем, значення сенсорної інтеграції в розвитку адаптивної поведінки дітей з аутизмом. Вчені Н. Буркало та І. Данилюк [6] проаналізували проблеми сенсорної інтеграції й обґрунтування шляхів їхнього подолання, зокрема через розкриття особливостей та закономірностей психічного розвитку в дитинстві. Вивченням питань мультимедіа як засобу візуалізації інформації в освітньому процесі закладів дошкільної освіти присвячено роботу авторки О. Кравчишиної [7]. Вона розглядає, яким чином інтерактивні технології можуть зробити навчання ефективнішим і цікавішим для дітей дошкільного віку завдяки використанню різних форм візуалізації. Дослідниця С. Тітаренко [8] акцентує на використанні мультимедійних технологій у процесі проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у закладі дошкільної освіти, що сприяє оптимізації рухової активності дітей. Проблеми соціалізованого впливу медіатехнологій на дітей дошкільного віку висвітлено автором Б. Семчуком [9]. Науковиця В. Манчук [10] обґрунтувала необхідність впровадження сучасних технологій для забезпечення своєчасного моніторингу розвитку дітей. Автор В. Клак [11] розглядає питання використання інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку мислення дітей дошкільного віку. Він розкриває значення комп'ютера як потужного технічного засобу навчання у розвитку наочно-образного та логічного мислення, що дає дитині змогу вийти на новий інформаційний рівень. Питання впливу цифрових медіа на формування особистості дитини проаналізувала М. Мітіна [12]. Зазначено, що педагогам

необхідно розширювати свій освітній простір та навчатись нових форм викладання матеріалу. Дослідниці А. Нікіренкова та О. Канарова [13] розглядали питання сучасних тенденцій впровадження мультимедійних технологій в освітній процес дітей дошкільного віку. Зазначено, що інформаційні та комунікаційні технології займають провідні позиції у швидкості впровадження в усі сфери людського життя, а особливо, в освітньо-науковий простір. Авторки О. Вашак, Н. Манжелій та Т. Фазан [14] вивчали питання використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу національного виховання дітей дошкільного віку. Науковиця Т. Павлюк [15] наголосила на проблемі підготовки майбутніх вихователів до використання мультимедійних засобів навчання в професійній діяльності та окреслила сучасний стан та перспективи цієї проблеми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що проблема інтеграції мультимедіа в освітній процес привертає увагу багатьох дослідників і педагогів, деякі аспекти впливу мультимедійних технологій на дітей потребують подальшого вивчення, зокрема тих, що стосуються раннього віку, адже саме в цей період відбувається активний розвиток сенсорних систем.

Зокрема, важливо з'ясувати, як інтерактивне середовище впливає на формування зорової, слухової та тактильної чутливості. Варто вивчити, як змінюється здатність дітей до сприйняття кольорів, звуків, форм і текстур в умовах, коли реальне спілкування та ігри з предметами частково замінюються цифровим контентом, наскільки мультимедійне середовище та яскраві, швидкі зображення впливають на формування поведінкових реакцій, особливо на здатність до тривалої концентрації уваги.

Крім того, варто зосередити увагу на тому, чи використовують заклади дошкільної освіти системну практику впровадження мультимедійних ресурсів. На жаль, часто освітні платформи орієнтовані на ранній

інтелектуальний розвиток, але ігнорують вплив на сенсорний та емоційний аспекти виховання. Відсутня тісна співпраця з батьками, яким потрібна допомога у вибудовуванні діалогу щодо безпечного та якісного використання технологій для дітей.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Метою статті є виявлення взаємозв'язку між використанням мультимедіа та формуванням різних видів сприйняття у дітей дошкільного віку та розроблення рекомендацій щодо ефективних практик стимулювання сенсорного розвитку за допомогою цих технологій.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати низку взаємопов'язаних завдань, що складають цілісну стратегію дослідження, зокрема:

1. Охарактеризувати поняття «сенсорна чутливість», «мультимедійні ресурси» та їхню роль у розвитку дитини дошкільного віку.
2. Виявити позитивні та негативні аспекти впливу мультимедійних ресурсів на сенсорний розвиток.
3. Розробити практичні рекомендації для вихователів і батьків щодо раціонального та ефективного використання мультимедійних ресурсів з метою гармонійного розвитку сенсорної сфери дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сенсорна система людини являє собою комплекс структур нервової системи, що забезпечують сприйняття інформації з навколишнього середовища. У більшості людей одна із сенсорних систем (зорова, слухова або тактильна) домінує, тобто реагує першою та стимулює активізацію інших психічних процесів – пам'яті, уявлення, уяви тощо [2, с. 110].

З огляду на це розвиток відчуттів, сприйняття та уявлень про навколишній світ є основним етапом у формуванні пізнавальної діяльності

дитини, що дає їй можливість усвідомлювати властивості та риси предметів, що її оточують.

Хоча дитина народжується з органами чуття, однак сенсорні здібності не є вродженими, а формуються поступово у процесі сприйняття і пізнання різноманіття світу [16]. Показником розвиненого сприйняття є здатність дитини здійснювати цілеспрямовані перцептивні дії (обстеження предметів) та володіти сенсорними еталонами – узагальненими, систематизованими знаннями про колір, форму, розмір предметів, що допомагають дитині класифікувати та розпізнавати об'єкти.

Дослідник Ю. Вакуленко, спираючись на праці закордонного науковця В. Данна, який розробив модель оброблення сенсорної інформації, зазначає, що «чутливість – це процес сприйняття сенсорної інформації, під час якого дитина фіксує сенсорний подразник і несвідомо реагує на нього» [4, с. 278].

На основі аналізу наявних практик визначено термін «сенсорна чутливість» – здатність організму дитини сприймати, розрізняти та адекватно реагувати на подразники, що надходять від органів чуття. Цей процес не обмежується лише пасивним сприйняттям, а містить активне оброблення сенсорної інформації, що є критично важливим для формування цілісної картини світу та подальшого когнітивного розвитку.

Основою процесу навчання є сенсорна інтеграція, що можна тлумачити як взаємодію різних органів чуття, що забезпечує впорядкування відчуттів і подразників таким чином, аби людина могла адекватно реагувати на впливи навколишнього середовища та діяти відповідно до обставин [5, с. 88]. Обробка сенсорної інформації забезпечує розуміння як зовнішніх подій, так і стану власного тіла. Отже, сенсорна інтеграція є підґрунтям для навчальної діяльності та забезпечує цілісне уявлення дитини про зовнішній світ і власний організм [6, с. 9].

Однак традиційне пізнання, що відбувається через безпосередню взаємодію з реальними предметами, у сучасних умовах поступово замінюється опосередкованою, «екранною» взаємодією. Мультимедійні технології все частіше використовуються для навчання як дорослих, так і дітей, відкриваючи нові можливості для розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Мультимедіа – це сучасна інформаційна технологія, що поєднує графічні зображення, відео, звук та інші спеціальні ефекти за допомогою комп'ютерних засобів. Її впровадження в освітній процес ґрунтується на можливості забезпечувати гармонійну інтеграцію різних форм інформації. Використання мультимедіа сприяє інтенсифікації сприйняття навчального матеріалу дошкільниками, що дає змогу активніше залучати їх до пізнавальної діяльності як повноправних учасників освітнього процесу. Використання мультимедіа у діяльності дитини (грі, конструюванні, творчості) може бути ефективним лише за умов науково обґрунтованого застосування комп'ютерно орієнтованих засобів розвитку. У багатьох закордонних освітніх системах вже розроблені та апробовані успішні методики застосування мультимедійних засобів навчання в роботі з дітьми дошкільного віку [3, с. 49].

Однією з найвдаліших форм представлення навчального матеріалу для дітей дошкільного віку (особливо на заняттях з ознайомлення з навколишнім світом) є мультимедійна презентація за умови врахування психофізіологічних особливостей сприйняття дітьми інформації з екрана комп'ютера, телевізора, проєкційного екрана [7, с. 10].

Слід пам'ятати, коли діти сприймають інформацію з екрана, візуальні образи пов'язуються в них з уявленнями про реальні предмети, явища та процеси. Однак у віці 3-4 років фізіологія розвитку дитини характеризується тісним зв'язком між зоровим сприйняттям та руховою активністю. На цьому етапі для того, щоб дитина візуально впізнавала предмети, їй ще потрібно ними маніпулювати. З огляду на це мультимедійні презентації не можуть бути

основним інструментом навчання в цьому віці, оскільки вони не дають дитині можливості сформувати повноцінне уявлення про об'єкти навколишнього світу. Тож слід ретельно добирати інтерактивні матеріали для навчання дітей цієї вікової групи.

У віці 6 років зорове сприйняття дитини є більш організованим, що дає їй змогу свідомо складати цілісний образ з окремих деталей. Завдяки цьому та активній роботі відділів мозку, відповідальних за асоціації, дитина може краще аналізувати та обробляти побачену інформацію. У цей період у дитини розвивається довільна увага – здатність свідомо зосереджуватися на чомусь. Це значно розширює можливості для використання інформаційних ресурсів у навчанні, оскільки дитина може довше та ефективніше сприймати матеріал з екрана чи інших джерел [8, с. 150].

Для дітей дошкільного віку характерне переважно наочне та тактильне сприйняття інформації, адже так вони легше запам'ятовують матеріал, коли можуть його побачити, доторкнутися, дослідити або відчути запах. Найефективнішим є поєднання наочного та практичного навчання. Чим більше дитина виконує дрібних і складних рухів пальцями, тим активніше працюють різні ділянки мозку. Крім того, подібно до рук, очі дитини мають велике значення для кори головного мозку, а зосереджена увага на об'єкті діяльності сприяє кращому запам'ятовуванню. Отже, особливо важливо розвивати моторну координацію та забезпечувати взаємодію зорового й рухового аналізаторів, що ефективно відбувається як під час практичних занять з використанням малюнків, ілюстрацій, книг, так і під час занять з використанням комп'ютера або інтерактивної дошки [11, с. 59; 12, с. 59].

Поєднання наочності з аудіосупроводом сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу, що особливо важливо для дошкільників, які мислять наочно-образно. Під час такого навчання активно залучаються чотири види пам'яті: рухова, образна, словесно-логічна та, що особливо значуще,

емоційна. Доцільність використання мультимедіа для формування знань про природу, навколишнє середовище та будову тіла людини обумовлена труднощами демонстрації макро- та мікрооб'єктів у реальному часі (пришвидшений ріст рослини, космічні явища, циркуляція крові), що складно пояснити дитині без наочності.

Крім того використання мультимедійних технологій значно підвищує ефективність навчання читання: мультимедіа дають змогу активізувати одразу кілька органів чуття, завдяки чому дитина сприймає інформацію не лише візуально, а й на слух. Це сприяє глибшому та ефективнішому засвоєнню знань, адже залучена сенсорна чутливість на різних рівнях. Зокрема, аудіоказки з текстом, що підсвічується, або анімовані книги допомагають дітям пов'язувати звук слова з його графічним зображенням. Така практика робить процес читання зрозумілішим і доступнішим, розвиваючи сенсорні зв'язки. Мультимедійні технології допомагають дітям усвідомити власний процес читання, навчитися визначати цілі та застосовувати ефективні стратегії пізнання, що є важливим кроком у формуванні метакогнітивних вмінь. Це дає змогу дитині не просто сприймати інформацію, а й розуміти, як саме вона це робить.

Таким чином, використання мультимедіа сприяє персоналізації освітнього процесу, враховуючи індивідуальні особливості та темп кожної дитини. Крім того, ці ресурси роблять навчання привабливішим, підвищують мотивацію та інтерес, що позитивно впливає на розвиток когнітивних навичок та загальну сенсорну активність

Варто зазначити, що реальні ілюстрації та друковані книги є доцільнішими для роботи з дитиною, адже забезпечують одночасно і наочне, і тактильне сприйняття. Проте створення таких матеріалів не завжди відбувається достатньо швидко – наразі їх часто замінюють мультимедійними ресурсами.

Не менш важливим є те, що взаємодія дитини дошкільного віку з мультимедійними ресурсами викликає у неї позитивні емоційні реакції. Навіть в уявних ситуаціях гри емоції дитини є справжніми. Завдяки емоційному відгуку навчальний матеріал засвоюється глибше, розвивається пізнавальна активність та мотивація до досягнення цілей. Це допомагає педагогу виявити та заповнити прогалини у знаннях дитини. Крім того, позитивні емоції під час навчання сприяють розвитку та корекції психічних процесів [9, с. 94].

Саме ця послідовність – від емоцій до результатів – виявляє, як емоційний компонент мультимедіа перетворюється на рушійну силу для ефективного навчання та розвитку дитини, а поєднання мультимедійних технологій зі штучним інтелектом дає можливість вивести процес моніторингу на новий рівень, збираючи дані про поведінку, соціальні реакції та когнітивні зміни дитини [10, с. 1441].

Отже, використання медіатехнологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти повинно враховувати особливості розвитку дітей, бути комплексним та інтегрованим, охоплювати всі розділи програми та здійснюватися під час раціонального поєднання новітніх засобів навчання з традиційними.

Застосування мультимедійних ресурсів в освітньому процесі забезпечує наочність програмного забезпечення, раціональне використання часу і підвищення ефективності засвоєння матеріалу. Водночас це вимагає від педагога додаткової підготовки мультимедійних матеріалів та ретельної організації занять [14, с. 177]. Крім того, при підготовці занять із застосуванням мультимедіа особлива увага має приділятися фізичному здоров'ю дітей, що передбачає обов'язкові динамічні паузи та гімнастику для очей.

У таблиці 1 наведено систематизоване узагальнення позитивних і негативних впливів різних мультимедійних ресурсів на формування і розвиток сенсорної чутливості дітей дошкільного віку.

Таблиця 1

Характеристика впливів мультимедійних ресурсів на формування сенсорної чутливості у дітей дошкільного віку

Тип ресурсу	Сенсорна система	Позитивні впливи	Негативні впливи
Відео та мультфільми	Зорова, слухова	Розвиток візуального сприйняття кольорів, форм та руху. Стимулювання уваги та пам'яті. Розширення словникового запасу через візуальні образи. Розвиток аудіальної пам'яті та розпізнавання звуків	Перевантаження нервової системи яскравими, швидко змінюваними зображеннями. Можливе формування кліпового мислення. Зниження активності зорових м'язів через фіксоване фокусування. Пасивне сприйняття інформації
Аудіоказки та дитячі пісні	Слухова	Розвиток слухового сприйняття, розпізнавання інтонацій та тембру. Стимулювання уяви та фантазії. Формування естетичного сприйняття мови та музики. Тренування уваги та пам'яті	Можливе ігнорування візуальної інформації. Відсутність зорової опори може бути складною для деяких дітей. Залежність від аудіоматеріалів як єдиного джерела інформації
Інтерактивні програми та освітні ігри	Зорова, слухова, тактильна, кінестетична	Синхронний розвиток кількох сенсорних систем Розвиток дрібної моторики (через дотик до екрана). Активне залучення дитини в освітній процес. Розвиток координації «око-рука». Швидкий зворотний зв'язок стимулює навчання	Надмірне використання може призвести до «залежності від гаджетів». Зниження реальної взаємодії з навколишнім світом та однолітками. Можливе формування неправильної постави та перенапруження м'язів кисті. Ризик надмірного навантаження на очі
Медіа-презентація	Зорова, слухова, тактильна, кінестетична	Активізація уваги через яскраві образи та анімацію. Розвиток зорової пам'яті та уяви. Розвиток фонематичного слуху завдяки звуковому супроводу.	Перевантаження зорового аналізатора надмірною кількістю яскравих ефектів. Зниження гостроти зору при тривалому використанні.

Тип ресурсу	Сенсорна система	Позитивні впливи	Негативні впливи
		<p>Розвиток дрібної моторики (робота з комп'ютерною мишкою чи сенсорним екраном).</p> <p>Координація рухів пальців і кисті.</p> <p>Формування зорово-рухової координації.</p> <p>Активізація психомоторного розвитку</p>	<p>Втома від надмірної гучності або шумових ефектів.</p> <p>Обмеження природної предметно-маніпулятивної діяльності.</p> <p>Ризик зниження різноманітності тактильного досвіду.</p> <p>Зменшення загальної рухової активності.</p> <p>Формування пасивної моделі поведінки при тривалому використанні</p>

Джерело: власна розробка авторів

Отже, інтерактивні технології є потужним інструментом для розвитку сенсорної системи дітей, проте їхнє використання має бути зваженим та контрольованим з огляду на можливий негативний вплив на фізичне та психічне здоров'я дитини дошкільного віку.

Перша й основна проблема впливу мультимедійних ресурсів на дітей дошкільного віку – це псування зору, адже, діти ХХІ століття вже починають створювати «окулярне суспільство». Науковці зазначають, що робота з візуальною інформацією, що подається з екрана, викликає стомлення, зниження гостроти зору. Особливо складною для людського зору є робота з текстами. Так, від 70 до 300 тисяч людей мають вади зору, з яких приблизно 10 тисяч – діти. Тож проблема перевтоми очей, зокрема набутих вад зору, зрозуміла, але є спосіб її розв'язання: потрібно лише зменшити час використання гаджетів, давати очам відпочинок та не забувати робити для них гімнастику. Це є дієвим способом профілактики зниження зору при регулярному використанні цифрових ресурсів.

Ще одним негативним наслідком впливу медіа на чутливість дитини є уповільнення розвитку лобових часток мозку дитини, що відповідають за

самоконтроль, пам'ять та процеси накопичення інформації. Систематичне і неконтрольоване використання комп'ютера може супроводжуватися динамією, втратою навичок спілкування та формалізацією освітнього процесу.

З огляду на це завдання сучасної педагогічної діяльності полягає в тому, щоб знизити негативний вплив та вдало поєднати всі переваги застосування цих технологій під час їхньої інтеграції у сферу дошкільної освіти.

У процесі навчання нерідко трапляються типові педагогічні помилки, що знижують ефективність застосування мультимедійних технологій. Варто виокремити чотири основні проблеми, що найбільш помітно впливають на результативність їхнього використання:

1. Основною перешкодою є недостатність висококваліфікованих фахівців у закладах дошкільної освіти, які мають відповідні цифрові компетенції та вміють працювати з сучасними інтерактивними інструментами [13, с. 40]. Це є причиною того, що, навіть за наявності мультимедійної інфраструктури, не завжди можливо досягти підвищення ефективності засвоєння знань.

2. Неправильне застосування медіаресурсів – технології використовуються без чіткого дидактичного плану, що не відповідає їхньому призначенню.

3. Випадковість використання – мультимедіа застосовуються безсистемно, без урахування конкретних освітніх завдань.

4. Перевантаження. Надмірне використання технологій перетворює заняття на пасивне шоу, де замість навчальної роботи переважає розважальний контент. Це призводить до порушення освітніх вимог і пасивного сприйняття інформації дітьми [15, с. 144].

На основі проведеного аналізу запропоновано низку практичних рекомендацій для батьків та педагогів щодо правильного використання

мультимедійних ресурсів для зменшення негативного впливу на сенсорну чутливість дошкільників, зокрема:

- встановлення чітких часових меж знаходження дитини перед екраном: для дошкільнят – не більше 30-40 хвилин на день. Важливо дотримуватися цього правила, щоб уникнути звикання;

- вибір якісного контенту. Варто надавати перевагу освітнім та розвивальним програмам, що стимулюють мислення, а не лише розважають. Важливо обирати контент, що відповідає віку дитини;

- використовувати мультимедіа як доповнення до реального життя, тобто поєднувати візуальний та практичний досвід. Якщо дитина подивилася мультфільм про ліс, запропонувати їй прогулятися до парку (доторкнутися до кори дерева, послухати спів пташок тощо). Це допоможе закріпити знання та інтегрувати віртуальний досвід у реальний.

- залучення до процесу. Необхідно дивитися мультфільми та грати разом з дитиною, обговорювати, що відбувається на екрані, ставити запитання, просити пояснити. Це перетворює пасивне споживання контенту на активний процес навчання.

- не замінювати спілкування на сприйняття з екрана. Найкращий спосіб розвитку сенсорної чутливості – це безпосередня взаємодія з навколишнім світом. Варто залучати дітей до ігор з піском, водою, фарбами, рухливих розваг, малювання, ліплення.

Дотримання правил зваженого використання мультимедіа дозволить забезпечити гармонійний розвиток дитини, проте необхідно пам'ятати, що воно не здатне повністю замінити багатство навколишнього світу та живого спілкування. З огляду на це комплексна практика, що поєднує цифрові ресурси з безпосереднім досвідом, є запорукою успішного формування сенсорної чутливості та всебічного розвитку дошкільнят.

Висновки. Результати дослідження розширюють наукові уявлення про роль цифрових технологій у ранньому дитинстві, акцентуючи на сенсорному аспекті розвитку. Встановлено, що мультимедійні ресурси найбільше впливають на зорову та слухову сенсорні системи, стимулюючи розвиток зорової пам'яті, уваги та фонематичного слуху. Водночас інтерактивні елементи сприяють формуванню тактильної та рухової чутливості, активізуючи дрібну моторику й зорово-рухову координацію. Використання мультимедіа з дидактичною метою, зокрема для прослуховування звуків природи, показу різноманітності кольорів і форм, сприяє цілеспрямованому розвитку сенсорних еталонів. Проте така практика вимагає балансу з традиційними іграми та безпосереднім контактом дитини з навколишнім світом. Виявлено, що надмірне або неконтрольоване використання мультимедіа може призвести до сенсорного перевантаження, порушення зорового та слухового сприйняття, зниження інтересу до об'єктів реального світу. Розроблені методичні рекомендації пропонують вихователям і батькам конкретні інструменти для оптимальної інтеграції мультимедійних ресурсів в освітній процес.

Таким чином, мультимедіа здатні комплексно впливати на сенсорний розвиток дошкільнят за умови їхнього дозованого та педагогічно обґрунтованого використання.

Список використаних джерел

1. Краснощок І. П., Кравцова Т. О. Формування соціальної компетентності підлітків у середовищі закладів загальної та позашкільної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 216. С. 211-217. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-211-217>.

2. Доценко С., Чжан Ітін. Мультимедійні технології в музичному вихованні дітей дошкільного віку. *Новий Колегіум*. 2023. № 3 (111). С. 107–113. DOI: 10.30837/nc.2023.3.107.

3. Ляпунова В., Мільчевська Г. Ідеї зарубіжних науковців щодо використання мультимедійних засобів у роботі з дітьми дошкільного віку. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2024. Т. 1, № 32. С. 47-53. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2024-1-32-47-54>

4. Вакуленко Ю. В. Сенсорна дисфункція та її корекція в дітей із розладами аутичного спектру. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. № 4. С. 277-281. URL: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/280> (дата звернення: 20.06.2025).

5. Прокопчук Н. В. Сенсорна інтеграція як ефективний метод у роботі з дітьми із сенсорними дисфункціями. *Поради спеціаліста. Імідж сучасного педагога*. 2025. № 1 (220). С. 87-90. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-87-90](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-87-90).

6. Данилюк І. В., Буркало Н. І. Сенсорна інтеграція та її значення для розвитку дитини. *Psychological journal*. 2024. Vol. 10, № 2. Р. 7-26. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.2>

7. Кравчишина О. О. Мультимедійні технології як засіб візуалізації інформації в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346). С. 5-15. URL: <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/693/69> (дата звернення: 20.06.2025).

8. Тітаренко С. А. Використання мультимедійних технологій для оптимізації рухової активності дітей дошкільного віку. *Open educational e-environment of modern University*. №8. 2020. С. 147-153. URL:

<https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/297/318> (дата звернення: 20.06.2025).

9. Семчук Б. Соціалізуючий вплив медіа-технологій на дітей дошкільного віку. *Studia Zarzadzania i Finansow. Wyzszej Szkoły Bankowej w Poznaniu*. № 14. 2018. С. 87-99. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/465010.pdf> (дата звернення: 14.06.2025).

10. Манчук В. Застосування штучного інтелекту для моніторингу розвитку дітей з РАС. *Наукові перспективи (Naukovì perspektivì)*. 2024. № 11(53). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-11\(53\)-1436-1450](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-11(53)-1436-1450) (дата звернення: 20.06.2025).

11. Клак В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку мислення дошкільників. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 3. С. 56-65. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2019-3-8>.

12. Мітіна М. Вплив мультимедійних ресурсів на розвиток дитини дошкільного віку. *Моделі життєтворчості у сучасних соціокультурних контекстах* : матеріали доп. наук.-практ. on-line конф. (м. Харків, 10 листопада 2023 р.). Харків. 2023. С. 59 URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13629> (дата звернення: 20.06.2025).

13. Нікіренкова А. Ю., Канарова О. В. Сучасні тенденції впровадження мультимедійних технологій в освітній процес дітей дошкільного віку. *Трансформації в сучасному освітньому просторі: глибинні аспекти розвитку освіти*: зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. С. 39–42. URL: https://www.reicst.com.ua/asp/article/view/conf_pd_2021_09/conf_pd_2021_09 (дата звернення: 20.06.2025).

14. Вашак О., Манжелій Н., Фазан Т. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу національного виховання дітей дошкільного віку. *Інноватика у вихованні*. 2023. Вип. 17. С. 172-182. DOI: <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i17.529>.

15. Павлюк Т. О. Підготовка майбутніх вихователів до використання мультимедійних засобів навчання в професійній діяльності. *Наука і освіта*. 2015. № 9. С. 143-147. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/30.pdf> (дата звернення: 20.06.2025).

16. Zhylin M., Mendelo V., Bondarevych S., Kokorina Y., Tatianchukov A. Genetic basis of emotional regulation: integrative analysis of behavioral and neurobiological data. *OBM Neurobiology*. 2024. Vol. 8, № 4. 256. DOI: <https://doi.org/10.21926/obm.neurobiol.2404256>.